

14 fevral Azərbaycan Televiziyasının yarandığı gündür — Eksklüziv müsahibə

Aparıcılıq söz sənətidir

“Göstərir Bakı”. 1956-cı il fevralın 14-də ilk dəfə efirə çıxan Bakı Televiziya Studiyasından səslənən bu sözlər milyonların qapısını döydü, onlarla həmsöhbət oldu, xalqın siyasi və mədəni həyatında, milli-mənəvi dəyərlərinin qorunmasında, onun dilinin, ictimai həyatının inkişafında müstəsna rol oynadı. Bu gün milli televiziyamızın yaranmasından 61 il ötür. Hər gün milyonlarla insan televiziya vasitəsilə dünyanın müxtəlif yerlərində baş verən hadisələrdən xəbər tutur. Bu xəbərləri tamaşaçıya çatdıran isə televiziya işçiləridir. Bu günlərdə əməkdaşımız ömrünün 30 ilini televiziya ilə bağlayan, Azərbaycan Respublikasının əməkdar artisti Rafiq Həşimovla görüşüb söhbət etmişdir. Onunla müsahibəni oxuculara təqdim edirik:

—Rafiq müəllim, Azərbaycan televiziyasına ilk gəldiyiniz günü xatırlayırsınız? Diktorluq təsadüfi seçim idi, yoxsa uşaqlıq arzusu?

—Mən Abşeron rayonunun Güzdək qəsəbəsində sadə bir ailədə doğulmuşam. Qəsəbəmizdə tam orta məktəb yox idi, səkkizlik məktəbi tərifnamə ilə bitirdim. Artıq 13-14 yaşlarımda kim olmaq istədiyimi də müəyyənləşdirmişdim. O zamanlar “Baharın on yeddi anı” filmindəki Ştirliks obrazı bir ideala çevrilmişdi mənim üçün. Aktyor olmaq qəti qərarım idi. Lakin atam texnikumda oxumağı məsləhət bildi. Sənədlərimi Rabitə elektrotexnikumuna verdik və müsabiqə yolu ilə qəbul olundum. 4 il oxuduqdan sonra buranı da yaxşı qiymətlərlə başa vurdu və Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində texniki şöbədə təcrübə keçdim. Elə televiziya ilə ilk tanışlığım da burdan başladı. Təcrübədən sonra hərbi xidmətə yollandım. Hərbi xidməti bitirdikdən sonra isə yenə də yoluma televiziya ilə davam etdim və videoyazı sexində operator, montajçı, texnik və s. işlədim. 1990-cı ildə televiziya da diktor olmaq istəyənlər üçün müsabiqə elan olunmuşdu. 192 nəfər müsabiqəyə qatılmışdı və aktyor, diktor və bəstəkarlardan ibarət 16 nüfuzlu münəssif çox ciddi şəkildə iştirakçıların bacarıqlarını yoxlayırdı. Özümü sınaq etdim və 192 iştirakçı içərisindən seçilən 4 nəfərdən biri də mən oldum. 1 il işlədikdən sonra Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində qi-yabi şöbəyə qəbul olun-

dum. Beləcə, diktorluq fəaliyyətim başladı.

—Uzun illər televiziya məkanında tək bir ad mövcud olub: Azərbaycan televiziyası. Müstəqillik əldə etdikdən sonra isə televiziyaların sayı artdı. Sizcə, onlar özlərini doğrulda bildilərmidi?

—Televiziya cəmiyyətin güzgüsüdür. Əgər birpartiyalı sistemdə bir televiziya, bir baxış bucağı, bir fikir, bir yön mövcud idisə və televiziya cəmiyyətin həyatında bu cür təzahür edirdisə, 1991-ci ildə müstəqillik əldə etdikdən sonra plüralist fikirlər, müxtəlif yanaşmalar, demokratik ab-hava çoxlu sayda mətbuat orqanlarının və televiziya yaranmasına səbəb oldu. Əslində bu, elə dövrümüzün rəngarəngliyini göstərir və dediyim kimi cəmiyyətin həyatında baş verənlər güzgü kimi televiziya əks olunur. Həyat özü inkişafa cəhddən ibarətdir. Bu gün ölkəmizdə bütün sahələrdə dinamik inkişafın müşahidə olunması yaxın gələcəkdə bir çox problemlərin həllinə təminat verir.

—İstər mətbuatda, istərsə də ekran-efir məkanında Azərbaycan ədəbi dilinin işlənmə səviyyəsindən razısınız? Yaxşı diktor, yaxşı aparıcı olmaq üçün nə etmək lazımdır. Ümumiyyətlə, Azərbaycan televiziyası məkanını necə görmək istərdiniz?

—Öncə deyim ki, diktorluq sənəti ənənəvi sənətdir və bizim gözəl diktor nəslimiz olub. Məndən əvvəlki diktorların hər birini özümə müəllim hesab edirəm, lakin hər bir insanın öz yolu, öz dəst-xətti olmalıdır. 2001-ci ildən mənim həm

universitet səviyyəsində, həm də müxtəlif televiziya və radiolarda pedaqoji fəaliyyətim olub. Belə ki, “Space”, “Lider”, “Xəzər” televiziya yollarında, “Azadlıq”, “BBC” radio stansiyalarında aparıcı və müxbirlərin nitqi ilə məşğul olmuşam. Nə vaxtsa öyrəndiklərimi çalışmışam ki, mən də özümdən sonra gələnlərə öyrədim. Ədəbi dilimizin normalarına riayət olunmamasına gəlincə isə deyə bilərəm ki, bunun kökündə ilk olaraq savadsızlıq, məsuliyyətsizlik, diqqətsizlik, ən əsası isə populyar olmaq istəyi, işə qeyri-peşəkar yanaşma durur. Eyni zamanda insanların kitablardan uzaq düşməsi də müəyyən rol oynayır. Nitqin formalaşmasına kömək edən ən vacib amillərdən biri mütaliədir. Mən hər zaman auditoriyalarda da bunu deyirəm... Onu da qeyd edirəm ki, nitqin düzgün formalaşmasında poeziyanın böyük rolu var. Məşhur rus şairi İ.Brodski deyirdi ki, poeziya nitqin ən ali formasıdır.

İkinci bir səbəb isə orta məktəblərdən qaynaqlanır. Belə ki, nitq uşaqlıqdan formalaşır və bu səbəbdən də məktəblərdə Azərbaycan dilini tədris edən müəllimlərimiz şagirdlərə dilimizin qaydalarını bir az dərinlən, əsaslı, köklü şəkildə öyrətməlidirlər. Xüsusən də XX əsr poeziya və nəsr dilimiz televiziya dilinə çox yaxındır. Bütün dillərdə şivələr, ləhcələr var, o cümlədən Azərbaycan dili də bundan xali deyil. Amma televiziya dili, ədəbi danışq dili təmiz olmalıdır. Çünki televiziyanın həyatımıza çox ciddi təsiri var. Bu da hər bir televiziya işçisindən böyük məsuliyyət tələb edir. Çox sevindici haldir ki, artıq Azərbaycan Televiziyasının nəzdində akademiya yaradılıb, yəqin ki, bu da öz bəhrələrini yaxın zamanlarda verəcək və dediyimiz problemlər əsaslı şəkildə öz həllini tapacaq. Televiziya yollarının özləri də bu məsələyə bir az sistemli, peşəkar yanaşmalıdırlar. Bu, hər şeydən əvvəl onların özlərinin xeyrinədir.

Bilirsinizmi, televiziya ekranında tamaşaçı qarşısına

çıxan hər bir kəsə ilk növbədə zövq lazımdır. Eyni zamanda hər bir daxili və zahirə xüsusiyyət məzmununa xidmət etməlidir. İnsanlar televiziya inancağa meyillidir və bu inamdan sui-istifadə etmək olmaz. Odur ki, aparıcı hər zaman anlamalıdır ki, onun tamaşaçısı ağıllı, mədəni, zövqlüdür. Deyilən hər bir söz, fikir maksimum dərəcədə mənbəyə əsaslanmalıdır. Aparıcılıq məsuliyyətli peşədir. Aparıcının dünya mədəniyyətindən, tarixindən, dünyada baş verən hadisələrdən xəbəri olmalıdır. Mən öz tamaşaçıma bu cür yanaşıram. Bir sözlə, çox arzulayırdım ki, xəbər proqramlarını hazırlıqlı jurnalistlər aparsınlar, amma diktorlarda olan nitq mədəniyyətini də əxz etsinlər. Başqa janrların aparıcıları da proqramda qoyulan məsələlərdən mütəxəssis səviyyəsində olmasa da, ən azından araşdırma biləcək qədər xəbərdar olmalıdırlar. Müxtəlif janrlı proqramlar müxtəlif səviyyəli aparıcılar tələb edir. Diktorluğun jurnalistika ilə bağlılığı var. Məncə, yaxşı aparıcı yaxşı da yazma bilməlidir. Mən uzun illərdir ki, bu sənətdəyəm və əminliklə deyə bilərəm ki, qıraççılıq, aparıcılıq yüksək, həmişə inkişafda olan, zirvəsi əlçatmaz bir söz sənətidir. Söz isə hər şeyi dəqiqliklə göstərən bir güzgüdür və onun yeganə sevdidi bir şey var-səmiyyətlə! Nə qədər səmimi olsan, söz səni o qədər ucaldacaq.

Bilirsiniz, televiziya üç böyük sənətin vəhdətindən yaranıb - söz, musiqi və təsvir. Bu baxımdan mən televiziya həmişə yüksək sənət məbədi kimi yanaşmış, kameraya canlı insana baxdığım kimi baxmışam. Amma televiziya yayım dairəsinə görə kütləvi informasiya vasitəsidir. Əvvəlcədən məlumdur ki, kütləvi olan incə sənətə çevrilmir. Televiziya bilik deyil, informasiya almaq üçün bir vasitədir. Bunların arasında fərq böyükdür. İlk növbədə istərdim ki, televiziya yolları uşaqlara yaxşı təsir etsin. Onların düzgün formalaşmasında televiziyanın xidmətləri olsun.

—Rafiq müəllim, siz həm də rejissor, ssenarist, tərcüməçisiniz. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

—1990-cı ildə diktor kimi fəaliyyətə başlayandan bir qədər sonra müəllif proqramları hazırladım, daha sonra film çəkmək istəyi baş qaldırdı. Ssenari müəllifi və rejissoru olduğum 20-ə yaxın filmimiz var.

Bədii ədəbiyyatı çox sevdiyimdən vaxt olduqca qəlbimə, düşüncəmə yaxın bildiyim yazıçılardan tərcümələr edirəm. İndiyədək Nobel mükafatı laureatları Herman Hesse, Xorxe Luis Borkes və Çeslav Milosun bəzi əsərlərini dilimizə çevirmişəm.

—Bilirik ki, siz həm də “Xalq Əmanəti” layihəsinin rəhbərisiniz...

—“Xalq Əmanəti” “Xalq Bank”ın həyata keçirdiyi xeyirxah bir layihədir. Layihədə görkəmli elm, incəsənət, ədəbiyyat nümayəndələrimizin əsərləri yüksək poliqrafik ustalıqla, üç dildə — Azərbaycan, ingilis və rus dillərində, böyük tirajla çap olunaraq dünya muzeylərinə, səfirliklərə, kitabxanalara, tədris ocaqlarımıza hədiyyə olunur ki, bu da mədəniyyətimizin təbliği baxımından çox önəmlidir. Hamı kimi, mənim də arzularım var. Televiziya müəllif proqramları, səyahət proqramları hazırlamaq, filmlər çəkmək istərdim, sağlıq olsun!

—Biz də milli televiziyamızın yaranması günü münasibətilə sizi bir daha təbrik edir, çoxlu tamaşaçı rəğbəti arzulayırıq.

—Çox sağ olun!

Müsahibəni apardı: Mehparə ƏLİYEVƏ, “Respublika”.